

ONDERZOEK PARTICULIERE BEWONING VAN KASTELEN EN BUITENPLAATSEN IN NEDERLAND

Achtergrond

NKS Kenniscentrum heeft sinds 2008 onderzoek gedaan naar alternatieve gebruiksvormen van kastelen en buitenplaats. Tot ruwweg 1800 werden kastelen en buitenplaatsen vooral gebruikt in een residentiële functie voor families. In de loop van de negentiende eeuw werden om verschillende redenen kastelen en buitenplaatsen steeds vaker door particuliere bewoners van de hand gedaan en kregen ze andere, vaak institutionele functies. Die ontwikkeling kende in de twintigste eeuw en vooral sinds 1945 een grote versnelling.

Het onderzoeksproject naar de nieuwe functies van kastelen en buitenplaatsen heeft geresulteerd in verschillende onderzoeksrapporten, die zijn samengebracht in een publicatie. Een opvallende afwijkende conclusie uit dit onderzoek bleek dat in het laatste kwart van de twintigste eeuw een aantal alternatief herbestemde kastelen en buitenplaatsen opnieuw door particulieren werd aangekocht en weer een woonfunctie kreeg. Daarnaast waren er ook vele, die hun woonfunctie nooit waren verloren. Daarom is besloten als vervolg op dit onderzoek, een nieuw onderzoek te starten, naar de verschillende vormen van wonen in en op kastelen en buitenplaatsen, de redenen daarvoor en de gevolgen daarvan, zowel maatschappelijk als voor de objecten zelf.

Doel

Doel van dit nieuwe onderzoeksproject is antwoorden vinden op een aantal vragen rond de particuliere bewoning van kastelen en buitenplaatsen. Die antwoorden dragen bij aan een betere omgang van particuliere bewoonde buitenplaatsen kastelen door (lokale) overheden, helpen particuliere eigenaren op verschillende manieren bij de omgang met hun historisch bezit, brengen in beeld welke rol zulke monumentale objecten spelen in de lokale en regionale samenleving en welke betekenissen ze kunnen vervullen in het huidige erfgoeddebat.

Onderzoeksvragen

In de tweede helft van 2016 is een eerste inventarisatie gemaakt van buitenplaatsen en kastelen in Nederland die weer of nog een woonfunctie kennen. Daarbij is onderscheid gemaakt in drie groepen: particulier bewoonde huizen in bezit van één familie; door verschillende families of individuen bewoonde huizen, vaak in de vorm van appartementen; complexen waarvan een deel particulier bewoond wordt en een deel een andere, vaak zakelijke, functie kent.

Op basis van deze inventarisatie wordt een langjarig onderzoeksproject opgestart, dat antwoord wil vinden op een aantal vragen. Die vragen zijn in vijf overkoepelende categorieën ingedeeld, die elk een aantal deelaspecten omvatten. Elk van deze vragen wordt onderzocht voor de hele twintigste eeuw, waarbij aandacht is voor veranderingen, ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor kasteel, buitenplaats en bewoners. Waar van bewoners of bewoning sprake is, wordt niet één vorm van bewoning bedoeld.

Hoofd onderzoek

Dr. Fred Vogelzang